

Pressmeddelande 2020-09-10 från Aktion Rädda Vättern

Ät inte för många kräftor från Vättern!

En nyligen publicerad studie vid Örebro universitet visar att kräftorna i Vättern håller höga halter av de cancerframkallande PFAS-kemikalierna, som bland annat finns i brandskum. Vissa prover visar halter på upp till tre gånger miljökvalitetsnormen för PFOS. En kräftmiddag med Vätternkräftor kan i värsta fall motsvara fem månaders maximalt tolerabelt intag av PFAS för en person som väger 75 kg.

Mest riskabelt är det naturligtvis för gravida kvinnor eftersom PFAS-gifterna går in i och påverkar fostret. Men PFAS misstänks också ge upphov till testikelcancer. Även äldre människor, som funderar på att vaccinera sig mot covid-19, bör kanske dra ner på kräftätandet. PFAS har visat sig motverka effekten av vaccin och kan försvaga immunförsvaret.

En av de största källorna till PFAS-föroreningarna i Vättern är Karlsborgs flygplats invid Vätterns strand. De högsta halterna av PFAS-gifter har man funnit i Kärnebäcken som rinner från Karlsborgs flygplats och ut mot Bottensjön och Vättern, vilket tidigare redovisats i studier från Örebro universitet. Det är hög tid att regeringen griper in och tvingar försvaret att sanera området.

- Ansökan om att få dränera ut det PFAS-förorenade vattnet från flygfältet ut i Vättern måste naturligtvis stoppas, säger Elisabeth Lennartsson, ordförande för Aktion Rädda Vättern.

Miljökvalitetsnormen för PFOS är 9,1 ng/g. Den högsta uppmätta halten av PFOS i kräftorna i studien är 26,4 ng/g och alltså nästan tre gånger högre än gränsvärdet. Summan av PFAS varierar mellan till 18,9 och 59 (ng/g). Proverna är tagna på kräftornas hepatopankreas (motsvarande lever/bukspottkörtel). Troligtvis innehåller kräftstjärtarna en lägre halt. Ytterligare forskning vore välkommet.

Detta framgår av ett studentprojekt som nyligen publicerats av Örebro universitet. Den dominerande källan till de högfluorerade ämnena i Vättern är Karlsborgs PFAS-förorenade flygplats invid Vätterns strand. Trots att föroreningarna upptäcktes redan 2013 har inte ens en saneringsplan tagits fram. Istället har Fortifikationsverket ansökt om att få dränera det vattensjuka flygfältet och pumpa ut PFAS-haltigt grundvatten till Vätterns vattenskyddsområde. Ärendet ligger överklagat hos mark- och miljödomstolen som kommer att skicka avgörandet till regeringen.

- Aktion Räd Vätern kräver att Försvarmakten omedelbart börjar sanera Karlsborgs PFAS-förorenade flygplats. Länsstyrelsens beslut att tillåta dränering av flygfältet måste självfallet upphävas av regeringen, säger Elisabeth Lennartsson, ordförande i Aktion Räd Vätern.
- PFAS är ett hot mot folkhälsan, menar Elisabeth Lennartsson. Det är skandal att vi inte kan äta kräfter och fisk från vår fina sjö utan att oroa oss för sjukdomar. Alla krafter måste sättas in för att minska PFAS-föroreningarna i Vätern.

Här är en länk till projektarbetet:

[Quantification of target per- and polyfluoroalkyl substances \(PFASs\) and extractable organic fluorine \(EOF\) in crayfish from Lake Vätern, Sweden. Independent Project for the Degree of Bachelor in Chemistry, HT19, KE015G.](#)

En länk till en förkortad och snabböversatt version på svenska, gjord av Aktion Räd Vätern, [finns här](#).

Elisabeth Lennartsson, ordförande
Aktion Räd Vätern
lisa.lennartsson@telia.com
070-659 09 63

Christer Haagman, talesperson i miljöprövningsärenden
Aktion Räd Vätern
christer.haagman@gmail.com
072-895 16 91